

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

19. De Cambio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

ordine ad requisitum aliquod fundamentum : si-
nem ultra fortem mutuo datam aliquid accipitur,
secluso alio titulo, id usurarium est.

CAP. XIX.

De Cambio.

Cambium seu permutatio pecuniarum pro pe-
cuniis inter se est contractus secundum se licit-
us. Dans pecuniam in Cambium, dicitur Campsor,
accipiens dicitur campfarius.

NB. Quod si immoderata lucri cupido coniuncta
sit cum cambio, ea ad peccatum auaritiæ spectat, &
non iniustitiæ.

Cambium aliud est minutum, (manuale) quia in
eo frequenter pecuniæ grandiores cum minori-
bus commutantur, aliud locale (in quo pecunia pre-
sens commutatur cum pecunia distante in alio lo-
co. Dicitur etiam solet Cambium per literas, quia ple-
runque literæ dantur, quibus mandatur corre-
spondenti, ut in illo altero loco pecuniam sol-
uat.

Plures tituli sunt, cur campsor in cambio mi-
nuto plus accipere possit, quam dedit. 1. Titulus
accipiendi plus quam dandi, est locatio operæ & ob-
sequii, quod campsor præstat, cuius ratione iu-
tam compensationem iure exigit. 2. est lucri ces-
santis : Nam sæpè accidit, ut vnum genus monetæ
pretiosius, easque precio æstimabiles commoditates ha-
beat, quam altera.

Pecunia duplicem usum habet, vnum principa-
lem, ut tanquam premium rerum emptionibus ser-
uiat, alterum secundarium, ut vnum pecuniæ genus

o o z sum

cum altero commutetur, inter quæ, si aliqua rationabilis diuersitas commoditatis appareat, nihil obstat, quominus à legali taxatione recedatur, modo nulla fraus interueniat.

NB. Non est mortale contra Magistratus prohibitionem cambia exercere (quia leges tales sunt meræ pœnales.) Quod si verò quis cambium exercet cum exteris nationibus, vt bonæ pecuniæ extrahatur, & deteriores recipiantur, cedere id potest in graue Reipubl. detrimentum, ac proinde merito Magistratu non solum sub pœna, sed etiam sub culpa prohibetur.

NB. Cambia ista, quæ præteritis annis multis Germania exercuerunt, iniquissima fuerunt, & eodem modi Campfores per iniquitatem diuites facti sunt, & cum Reipub. detrimento.

5 Si famulus pecuniis domini sui proprio nomine lucretur, lucrum sibi acquirit, licet de damno teneatur, si quid contra domini voluntatem cambium inferat. Ratio, quia quod ex pecuniâ acquiritur, id non est lucrum siue fructus rei, sed potius industria, quare non rei domino debetur, sed negotiâ siue industriam applicanti. Quod si v. c. princeps specialiter præbeat suis officialibus, vt non nisi auro soluant mercatores, aut non alias pecunias Camera tradant, nisi grandiores, fures sunt, si non seruent.

6 Iusti tituli sunt in Cambio locati aliquid plus accipiendi, quam datum fuit. Causa autem plus accipiendi, quam postea dandi est accessorius Contractus locatæ operæ ad pecuniam formaliter aut virtualiter transferendam ad locum, quo campfarius vult

Si enim Monachio Romam vsque 100. thalerum transferre debeas, laborem ac periculum subiturum

es, & expensas factururus, quo onere te liberat camp-
 sor. Hoc autem obsequium precio æstimabile est,
 nec refert, quod campsor nullum inde onus ferat,
 hoc enim ipse industriæ adscribitur: perinde ac si
 nuncius mercede conductus ad 1000. aureos Ro-
 mam transferendos, postea aliquem reperiat, qui
 Romæ aureos 1000. certissimè numeraturus sit, non
 minus locationis mercedem accipere potest, quàm
 si reuerà transtulisset.

Tabellarius conductus à Titio, vt Augustam eat; 7
 si postea etiam ab alio rei ignaro conducatur, (imò
 inquirat) vt idem iter in gratiam sui conficiat, dam-
 nari faciliè non potest, etsi ab vtroque integram
 mercedem accipiat. Omnia enim ista industriæ nun-
 cii ascribuntur, maximè cum in ea re secundo con-
 ductori nullum damnum inferat.

Merx nullo distans à loco in quo venditur, tan- 8
 to minoris æstimari solet, etsi empor sine vllis sum-
 ptibus aut labore eam accipiat postea, hoc enim per-
 tinet ad industriam eius.

Anctuarium Cambii, quod à Mercatoribus se- 9
 cundum temporis expectandi proportionem exigi-
 tur, probabiliter defendi potest, idque ratione ma-
 ioris lucri cessantis, quo diutius pecuniæ solutio dif-
 fertur.

Cambia sicca dicuntur, quibus nullus iustus lu-
 crandi titulus subest. v. c. Si mercator alicui pecunias
 numeret Augustæ, vt postea restituantur Antver-
 piæ cum incremento consueto in cambiis ad eius-
 modi loca, tametsi sciat accipientem nullas habere
 pecunias, nec correspondentem Antverpiæ: ideo-
 que credat, pecuniam eodem loco restitutum iri,

Oo 3 quo ac-

quo accepta erat. Tunc enim verum mutuum cum
vsurario auctario accidit.

CAP. XX.

De contractu Societatis.

- 1 **C**ontractus societatis est Conuentio plurium ad
commune lucrum (ad disting. locationem) &
damnum (æquum enim hoc est iuxta reg. 55. in 6. *Qui
sentit commodum sentire debet & onus; & contra.*) pro-
portione rerum contributarum.
- 2 Societas institui potest cum pacto assicurati-
onis ita vt vni soli periculum incumbat, modo eius
grauamen compensetur.
- 3 Societas interdum tali modo instituitur, vt vni
sociorum pecunias, v. c. alter laborem & industriam
conferat. Nam sæpè fieri solet, vt labor ac industria
negotiatoris tantumdem vel plus ad lucrandum con-
ferat, quam alterius pecunia.
- 4 Societas in pecoribus variè institui potest; inter-
dum vt tam pecora ipsa, quæ alteri traduntur, quam
fructus, detrimenta ac damna vtrique danti & ac-
cipienti communia sint. Interdum etiam ita, vt pe-
corum dominium, ideoque etiam periculum spe-
ctet ad solum dantem; fructus autem ad vtrum-
que.

NB Pastor dolum & culpam præstare debet, non
casum fortuitum, quia res si casu pereat dominus
perit: dominus autem pecorum manet is, qui ea pe-
scenda dedit. Ergo.

NB. Palliatam vsuram esse: Si Titius tibi tradat
100. vaccas æstimatas, tali pacto, vt liceat eas tibi di-
strahere, absumere arbitrato tuo: post triennium ve-
rò quomodocunq; interim res eueniat, siuales vac-
cas, et